

Hovenier Jan Kempenaar al veertig jaar stagebieder

‘Als zij geen vragen stellen, doe ik het wel’

TEKST EN
FOTOGRAFIE
jan nijman

Dit jaar zijn het er toevallig twee, vorig jaar geen. Vanaf begin jaren zeventig begeleidt Jan Kempenaar stagiaires uit het groene onderwijs, elk jaar één. Aanvankelijk waren dat vooral leerlingen van het leerlingstelsel in Eelde, nu zijn het leerlingen van het mbo in Groningen. Kempenaar begon bij zijn vader op het hoveniersbedrijf. Deze had er aardigheid in om jongens het vak te leren, zo vertelt hij. “We hebben altijd stagiaires gehad.” In 1981 nam hij het hoveniersbedrijf over van vader Kempenaar, die het op zijn beurt in 1943 had gekocht.

Het bedrijf in Loppersum, tussen Groningen en Delfzijl, is een eenmansbedrijf. Kempenaar richt zich voornamelijk op onderhoudswerk: tuinonderhoud, snoeien van leilindes. Hij heeft veelal vaste klanten. Hij ziet zichzelf als een ambachtelijk hovenier, net als zijn vader. “Iemand die heel netjes en secuur werkte. Ik werk ook wel netjes, maar als hij zou zien hoe ik nu werk, zou hij zich schamen. Omwille van de tijd moet het wel anders. We werken nu bijvoorbeeld met bosmaaier en motorzaag.”

Veel is veranderd in de loop der tijd. In de jaren tachtig had Kempenaar naast het hoveniersbedrijf een kleine kwekerij, verkocht planten aan huis en had medewerkers in dienst. Een van hen had hij leren

Sommige dingen zijn veranderd sinds hij begon als stagebieder, andere niet. Hovenier Jan Kempenaar (64) is heel betrokken bij ‘zijn’ stagiaires. Maar wat ze leren hangt vooral van de leerling zelf af, zegt hij.

kennen als stagiair uit Frederiksoord, een creatieve jongen die tuinontwerpen voor hem maakte. “Drie man had ik toen in dienst, maar dat was lastig. Je moet je medewerkers sturen en begeleiden. Ik ben geen manager, ik ben liever aan het werk. Omdat het soms botste heb ik in 2000 de knoop doorgehakt en ben als eenmansbedrijf verder gegaan.”

Waarom dan toch stagiaires?

“Ik vind het belangrijk dat ze het vak in de praktijk leren. De stagiaires uit Groningen komen een dag in de week, soms een hele week. Klusjes die ik beter met zijn tweeën kan doen, stel ik uit tot zo’n dag. Dat is handig. En natuurlijk nemen we de tijd om te praten over het vak. Ze moeten er toch wat van leren. In

mijn auto heb ik een lijst met planten die ze moeten kennen. Als we die tegenkomen, besteed ik er aandacht aan.”

Wat voor werk doen stagiaires? Mogen ze alles doen?

“Ze mogen in principe alles doen en ik zorg ook dat het werk gevarieerd is. Maar werken met een

motorzaag en bosmaaier doen ze pas als ze een certificaat hebben. Als we de leilindes bij de kerk snoeien, snoei ik alles boven de 2,5 meter. Van de arbo-wet mogen stagiaires niet op een ladder staan. Dat is jammer. Ik los het op door ze alles te laten snoeien wat dichterbij de grond zit.”

Krijgen stagiaires een vergoeding?

“Nee, ze komen hier immers om te leren. Natuurlijk kosten stagiaires wel wat. Ik steek er tijd in, maar je krijgt er ook weer wat voor terug omdat ze meewerken. Het moet een beetje in evenwicht zijn. Als ze hier een hele week zijn, geef ik wel een vergoeding van 50 euro. En als het zo

uitkomt, wanneer ze zelfstandig werken bij een klant, breng ik stagiaires soms ook in rekening voor vijf euro per uur. Belangrijker vind ik dat ze voldoende leren.”

Hoe leren de stagiaires? Hoe verloopt het leerproces?

“Stagiaires zouden eigenlijk veel vragen moeten stellen. Dat zeg ik ook steeds: ‘Als je wat wilt weten, moet je het vragen.’ Maar ze stellen maar zelden vragen. Omdat zij het niet doen, doe ik het wel. Wat doe je nou? Waar ben je mee bezig? Hoe heet dat ding? Hoe heet die plant? Ik weet niet of ze opdrachten van school meekrijgen, ik zie ze zelden. Dat was vroeger bij het leerlingstelsel wel anders. De leerlingen kregen toen elke week een andere opdracht. Ik merk er nu niet veel van. We hebben ook wel leerlingen gehad die verslagen moesten schrijven. Ik heb ze hier nog wel in de kast liggen. Het zijn hele werkstukken. Maar ik weet niet of ze daar zo veel van leren.”

Hoe weet de school of leerlingen voldoende leren? Hoe verloopt die terugkoppeling?

“Om eerlijk te zijn, weet ik dat niet precies. Er komt hier wel een begeleider van de school, een of twee keer per jaar. Maar soms is dat bijvoorbeeld een docent Nederlands. Dan is er niet echt een gesprek over wat ze zouden moeten leren, of geleerd hebben. Aan het einde van het jaar is er over de stage wel een evaluatie met een begeleider van de school. Aan de hand van een lijst geef ik een beoordeling over het werk, of een leerling initiatief neemt of verantwoordelijkheid.”

“Misschien ligt het ook aan mezelf dat ik niet zo veel weet van het onderwijs zelf. Ik heb me daar niet zo in verdiept. Maar ik vind dat er

niet erg veel sturing vanuit de school is.”

Is begeleiding lastig?

“Soms wel. Dat was vroeger niet anders. Eind jaren zestig hadden we een jongen van het leerlingstelsel die erg wantrouwend was. We waren ergens bezig met het afsteken van een graszode met een bats. Dat gebeurde toen met de hand. Zwaar werk. Die jongen was daar al een tijdje mee bezig en het leek me goed dat hij afgelost werd. Maar hij wilde niet. Hij was bang een nog rottere klus te krijgen. Wat bleek? Hij werkte ook nog een op een groentekwekerij waar misbruik van hem werd gemaakt: soms werkte hij daar al vanaf vier uur 's morgens. Hij moest vooral de rotklussen doen, vandaar dat wantrouwen. Mijn vader vond het zo lastig dat hij hem weg wilde sturen. Maar de leraar uit Eelde praatte op mijn vader in: ‘Ik zie wel wat in hem’. Het is goed gekomen met die jongen. Ik spreek hem af en toe wel. Hij is dankbaar voor wat hij bij ons geleerd heeft.”

“Je beseft dan hoe zinvol stages kunnen zijn. Maar het is wel eens lastig om moeilijke leerlingen te begeleiden. Ik heb wel eens de indruk dat ik vaak de moeilijker leerlingen krijg. Ik heb liever makkelijke leerlingen. Je moet ze soms gewoon opvoeden.”

Opvoeden? Hoe doet u dat dan?

“Ik heb er een keer een gehad die niks zei. Die kwam hier 's morgens binnen zonder wat te zeggen. ‘Nu ga je eerst weer naar buiten en dan kom je opnieuw binnen en zeg je goedemorgen.’ Dat deed hij dan wel. En een paar jaar geleden had ik een leerling die heel enthousiast was. Hij kwam 's morgens op de fiets,

was altijd op tijd. Hij was de hele dag vrolijk en praatte aan een stuk door. Maar hij kletste maar wat. Hij was zo dom, ik werd er moe van. De hele dag moest ik hem corrigeren. Dat vraagt veel geduld.”

Is de kennis van de leerlingen van nu anders dan vroeger?

“Nee, niet zoveel. Misschien dat ze vroeger wat meer praktijkgerichte kennis kregen, nu meer algemene ontwikkeling. Maar het is lastig te vergelijken. De mbo-opleidingen, waar ik nu vooral mee te maken heb, zijn heel anders dan de leerlingstelsels van dertig of veertig jaar geleden. En het hangt ook heel sterk van de leerlingen zelf af. Ook nu heb je leerlingen die interesse hebben in plantenkennis. Die zelf moeite doen om planten te verzamelen.”

En als u kijkt naar motivatie? Of gedrag?

“Ze zeggen wel dat leerlingen nu mondiger zijn, maar dat merk ik niet zo sterk. Ze vragen nog steeds weinig. Maar ik kan me ook wel verplaatsen in hun. Toen ik zo oud was, was ik ook niet zo'n leerder. Ik zat op de lagere tuinbouwschool in Uithuizermeeden. Vijftien leerlingen, twee leraren. En die leraren richtten zich op de zwaksten in de groep. Ik heb daar nooit huiswerk hoeven maken. Ik vond dat wel goed zo, want ik was liever aan het werk. Ik herken die houding bij leerlingen van nu ook wel. Vroeger hadden we niet zo veel te kiezen. Het stond min of meer vast welke opleiding je deed. Nu hebben ze een enorme keuze, dus ze moeten wel bewust kiezen.”

Wat zijn de hoogtepunten in uw ervaring met stagiaires?

“Het zijn toch de leerlingen waar je aanvankelijk niet veel in zag. Die niet goed te handhaven waren, waar je veel aan moest doen. Het is mooi als je ziet dat ze later goed terechtgekomen zijn en dat ik daar aan bijgedragen heb. Heel toevallig trof ik vorige week een man die hier als leerling werkte toen het bedrijf nog van mijn vader was. Hij had hier heel veel geleerd, zei hij, en hij houdt zich nog steeds aan de werkwijze van toen.”

Zet groenonderwijs.nl op je desktop!